

К. В. Иванов юбилейё умён

Н.В. Иванов алсырăвёсенчен*)

Партта ачипчи

Кашкәрсем

Пирён ратне ашпё Кашкәр пулнă. Вăл тёне көмен чăваш. Унăн икё ывăл юлне паллă: пёри Кашкәр Иванё, тёри Кашкәр Кусмн. Иванан йăхёчон юлнёсёне «Партта ачипчи» тессё. Кусманне — «Кусма ачипчи». Кашкәр хай астан тевнине те пил аванах пёлекен сук. Ваттисем Белебайрөн, ыпрасем килсе тулсан, саллн вă тессё. Елэк ширён ял ыпрăвёччө вярман анчак пулнă, унта кашкәрсем пил нумай сурёнё. Пирён асатте те хамар ял тёлти вярмана килчө ларнă та кашкәр тытса пурăннă. Савăпна апа Кашкәр тене, тессё. Кашкәр хай мёнке виэни те паллă мар. Ун ывăлё Кусмнчон юлнă йăх Парттасем пекех нумай, усал, сунл мар. Мёншён вăл агла? Кашкәр Иванин арăмё Партта пулнă. Партта пек хастар арăм ялта пулман. Пётём яла вăл хайён аллнчө тытнă. Пуртө ун умёччө тётресө тәнн. Утө кама та кастарас тесөн кастарнă. кастармасан клов көрсө ёстерет-ситерет те каларать те ярать. Унăн пиллөк ывăл пулнă: Ванюшке, Сташпан, Симун, Пёрчө, Хвотут. Юлашнн ывăлё Хвотучё тижёрсёрен пулăскер!..

Хвотут Вярм-Ухтерене бара ёсме чёнме каять: «Партта патне партлаттарса, Ванюшке патне вашлаттарса, Симун патне сиктерсе». Вярм-Ухтерөн **) калать: Ачам, ача-а-ам! Э:ё тижёрсё ывăлё джкен!

Партта ывăлёсене те пилтөк дрём наман. Силли килсөн саптарнă, сунл сук чух темтопёр илсе ситернё, ачауланă. Сапла пулнă вăл Партта-карчак. Савăпна унăн йăхё те савăн пекех пулнă: хастар, сунл, усал, ыра.

Манён түрө асаттесем ак саксем: Кашкәртан Кашкәр Иванё, Кашкәр Иванёчон — Симун, Симунтан — Никкулай писёр, Никкулай писёртан — Васинка пулн, Васинкалан — эпё Кёсчук. Телёр паллă: Кашкәр Иванё ывăлин Ванюшкөн ывăлё Никандр пулнă. Вăл калы те пурăнать. Вăл — эрөч саварё. Нумай та пулмасть-ха ак вăл хайне фотографирө ёкертгернё: хай ларать, сумёччө кулаç, аллнчө врехлө кёленчө. Сапла сын Партта асаттөн ачипчи. Кашкәр ратни халё сур яла яхан пур. Унтап кёсёрех ратне ялта — Хураç.

Пärtта-карчак

Хөлө Ванюшкене салтака каймакка пулнă. Салтака пама Ёпхёвө каймакка пулнă. Ванюшкене äсатма ашшөпе-амашө кайнă. Ванюшке ун чух 18 сул-та пулнă. Ун шушкерөн салатка каясса ёлмен лит. Ун чух ахаль те вәрсă пусланать тве пусланă. Вәрсă хăрушă янала. Ёссем Ёпхёвө ситнө те пөр хăнакилне кенө. Хăнакилө вы-рассем-пелөшсөм пулнă. Пăхăлсан, Ванюшкене чөнчөс. Ку пелөшсөм Пärtтана Ванюшкешөн ашшө кайтър

төө пусланă. Пärtта Ивана ярашан мар: ватă вăл, вайё сук, килте мал ывăжсем тата та нумай-ха Ванюшке-сөр пушно те, тепө. Ыраа каяс тенө чулне хайхи пелөшсөм Ванюшкене кайтър сурăмөсөм айне пытарнă та хунă. Тешөр кун шырассө-шырассө, Ванюшке — сук! Вара Пärtта старик-кине панă та янă. Ашшөне илсе кай-сан, Ванюшке тухнă кайтър айенче. Киле таврăннă чух Пärtта хөне-хөне таврăннă яна. — Эс пөтертөн асана, эс пөтертөн, ае сана, ае сана!

*) «Пärtта ачичтө» те «Пärtта-карчак» та К. В. Иванован 1906 сулки дневникөччен сырса илнө татан-сем. «Пärtта ачичтө» августан 16-мөшөччө, «Пärtта-карчак» августан 20-мөшөччө (живө стилине) сырнă.

**) Вәрәм-Ухтерен — пуян старик пулнă. Вăл Хушăлкасен сөрне илсе пу-рăннă. Халь те Хушăлка сөрөнчө Ухте-рен сăлө тевөш сăл дур.

Иван старике вәрсах илсе кайнă. Вăл вара вайсăршөр сул сиччөх пөт-нө. Ванюшкине саванăс!

Сапла пулнă шөрөн Пärtта асанне! Халь те пулсан Пärtта ачичтөсем вай-йа тухсан паран-паран сикнө чух: «Пärtта патне пärtлаттарса, Ванюшке патне вашлаттарса, Семун патне сик-терсе», — тесе тавнакласа сикөсчө.